

per similitudinem teneatur. Qui rationem cum servis suis posuit: quis melius quam Redemptor noster intelligitur, de quo Psalmista: *Deus, inquit, iudicium tuum regi da, etc.*

4750 *Et cum coepisset rationem ponere.* Servus hic qui decem talenta debuit, Iudaeus est populus, qui Decalogo legis constructus, multarum transgressionum debitis fuerat obnoxius, quem Dominus suus iussit venundari cum omnibus, quae habuit: quia propter delictorum magnitudinem, in exteram tradidit potestatem nationum, ut quod noluerunt voto persolvere, cogerentur tormento.

4751 *Procidens autem servus ille, etc.* Cum ergo se legalis populus coangustatus senserat, ad preces conversus, quod prius sponte noluit, postea vi coactus se facturum promisit: et cui poenitentiam per Isaiam dicitur: *Delevi iniquitates tuas ut nubem, et quasi nebulam peccata tua.* Sed quid postea servus hic ingratus fecerit, audiamus.

4752 *Egressus autem servus ille, etc.* Liberatus ergo de captivitate Iudaicus populus, non solum Redemptori suo minime gratias egit: sed etiam peccatis pristinis, nova superadiciens, in contemptum domini sui, conservum suum, hoc est, gentilem populum quasi sibi obnoxium, fatigare non distulit.

4753 *Videntes autem conservi eius quae fiebant, etc.* Qui sunt conservi isti, nisi Apostoli et praedicatores Evangelii, qui quotidie pro salute credentium contra dolum persecutorum Dominum implorant: ut in Actibus Apostolorum legitur: *Et nunc, Domine, respice in minas eorum, etc.*

4754 *Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, etc.* Liberati ab angustiis, nullam postea compassionem erga proximos pauperes habebant: sed debitores suos atrociter repetebant.

4755 *Et iratus Dominus eius tradidit eum*

tortoribus, etc. Id est, blasphemum populum in manus Romanorum: sive malignis spiritibus, qui incorrigibilem animam nequitiamque eorum aeternis cruciatibus sine fine punirent

4756 *Sic et pater meus coelestis faciet vobis, etc.* Ex quibus videlicet dicitur constat, quia si hoc quod in nos delinquitur, non ex corde dimittimus: et illud rursus a nobis exigitur, quod nobis iam per poenitentiam dimissum fuisse gaudebamus.

Varia de iudicio particulari.

4757 **D**ei iudicio nullus absconditur, quia nullatenus potest, aut non videre quod facimus, aut obvisci quod videt (S. GREG. MAGN.). — Omnia non solum facta, sed et cogitata districte pensantur: quid faciemus de incesso mali operis, si sic subtiliter Dens indicat gressus cordis? — Ecce occulta mentis nostrae itinera nullus hominum videt, et tamen ante Dei oculos tot gressus ponimus, quot affectus movemus (id.).

4758 Nemo iudicium Dei potest, nec virus effugere, nec mortuus (LACT. FIRM.). — Deum, cui nuda est humana conscientia, nec testem fallunt, nec iudicem homines fugiunt (S. AUGUST.). — Sic Dominus uniuscuiusque considerat vias, sic dinumerat gressus, ut ne minutissimae quidem cogitationes eius iudicio, ac verba tenuissima indiscussa remaneant (S. GREG. MAGN.). — *O Maria, ab omni peccato libera me!*

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.
Matth. XXII, 15-21.

In illo tempore: Abeunt Pharisaei, consilium iniurunt ut caperent Iesum in sermone.

16. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum:

17. dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum dare Caesari, an non?

18. Cogitavit autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypocritae?

19. Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium.

20. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec, et superscriptio?

21. Dicant ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesaris: et quae sunt Dei, Deo.

Homilia S. Hilarii Episcopi.

Habetur in *Brev. Rom.*

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 22.

4759 **T**unc abeunt Pharisaei, etc. Caesar Augustus Herodem filium Antipatri alienigenam et proselitum Regem Iudaecis constituerat, ut tributis praesesset, et Romano pareret imperio. Mittunt igitur Pharisaei discipulos suos, quasi minus notos atque suspectos cum Herodis militibus seu illudentes quod tributa Romanis solvebant, et non divino cultui dediti tantum erant: aut ut abscondite facileque deciperent eum, vel ut deprehensi, minus erubescerent apud eum. Nam consilio malo deprehensio, tanto minus nascitur confusio, quanto fuerit persona deterior.

4760 *Magister, scimus quia verax es, etc.* Magister et veracem vocant, ut quasi homo honoratus et laudatus, mysterium eis sui cordis simpliciter aperiret: et fraudulenter provocant, ut magis Dominum quam Caesarem timens, dicat tributa solvi non debere, ut statim Herodiani audientes teneant quasi principem contra Romanos seditionis.

4761 *Cognita autem Iesus nequitia eorum, etc.* Non secundum sermones eorum pacificus blande respondit, sed secundum conscientiam eorum crudelem aspera dixit: quia Deus plerumque ad animam loquitur, non ad corpus: voluntatibus respondet, non verbis.

4762 *Ostendite mihi numisma census, etc.* Sapientia sapienter agit, ut suis potissimum tentatores sermonibus confitentur: et ad hoc interrogat, ut ad sermonem eorum competenter respondeat.

4763 *Dicant ei Caesaris, etc.* Hic Caesarem Tiberium significari, privignum ei qui in loco praecesserat vitrici, sub quo et Dominus passus est, intelligere debemus.

4764 *Reddite, inquit, Caesari quae eius sunt.*

Nummum, tributum et pecuniam: et quae sunt Dei Deo, decimas et primitias. Aliter, quemadmodum a vobis Caesar exigit impressionem imaginis suae, sic et Deus, ut quemadmodum illi redditur nummus, sic Deo anima, lumine vultus eius illustrata atque signata.

Varia de iudicio particulari.

4765 **D**omine mi, non suppetit quid dicam, non occurrat quid respondeam: et cum iam intersit saevo illi discrimini, torquet me conscientia, cruciant cordis arcana, coarctat me avaritia, accusat superbia, consumit invidia, inflammat concupiscentia, infestat luxuria, dehonestat me gula, ebrietas confusat, detractio lacerat, ambitio supplantat, raptae oburgat, discordia me dissipat, ira perturbat, levitas dissolvit, torpor opprimit, hypocrisis fallit, aduatio frangit, favor atollit, calumnia pungit (S. AUGUST.). Eia, ergo, miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

4766 Quando Deus iudex erit, alius testis quam conscientia tua non erit: inter iudicem iustum et conscientiam tuam, noli timere nisi causam tuam (S. AUGUST.). — Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et tradent illos ex adverso iniquitates ipsorum (SAP. IV, 20). — Cum venerit iudicii tempus, correctionis locus non erit, sed tantum damnationis. Et erit tibi poenitentia, sed infructuosa, quia sera. Hodie hortatur te, ne iudicet te; et qui iudex tuus futurus est, ipse est hodie Advocatus tuus (S. AUGUST.). — *O Mater misericordiae, miserere mi!*

FERIA SECUNDA

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 22.

4767 **T**unc abeunt Pharisaei, consilium iniurunt, ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes. Nuper sub Caesare Augusto Iudaea subiecta Romanis, quando in toto orbe est celebrata descriptio (Luc. II, 1, 2), stipendiaria facta fuerat, et erat in populo magna seditio, dicentibus aliis pro securitate et

quiete, qua Romani pro omnibus militarent, debere tributa persolvi: Pharisaeis vero, qui sibi applaudebant de iustitia, e contrario dicentibus, non debere populum Dei (qui decimas solveret, et primitiva daret, et cetera quae in lege scripta sunt, faceret) humanis legibus subiacere. Caesar Augustus Herodem filium Antipatris alienigenam et proseylytum, regem Iudaeis constituerat, qui tributis praecesset, et Romano pareret imperio. Mittunt igitur Pharisaei discipulos suos cum Herodianis, id est, militibus Herodis, seu quos illudentes Pharisaei quia Romanis tributa solvebant, Herodianos vocabant, et non divino cultui deditos. Quidam Latinorum ridicule Herodianos putant, qui Herodem Christum esse credebant, quod nusquam omnino legimus.

4768 *Magister, scinus quia verax es, et viam Dei in veritate doces: et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum: Dic ergo nobis quid tibi videtur: licet censum dari Caesari, an non? Blanda et fraudulenta interrogatio, illuc provocat respondentem, ut magis Deum quam Caesarem timeat, et dicat non debere tributa solvi, ut statim audientes Herodiani, seditionis contra Romanos principem teneant.*

4769 *Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis, hypocritae? Prima virtus est respondentis interrogantium mentem cognoscere, et non discipulos, sed tentatores vocare. Hypocrita ergo appellatur, qui aliud est, et aliud simulat, id est, aliud opere agit, et aliud voce praetendit.*

4770 *Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Sapientia semper sapienter agit, ut suis potissimum tentatores sermonibus confutentur. Ostendite, inquit, mihi denarium, hoc est, genus nummi, quod pro decem nummis*

imputabatur, et habebat imaginem Caesaris.

Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec, et superscriptio? Qui putant interrogationem Salvatoris ignorantiam esse, et non dispensationem, discant ex praesenti loco, quod utique potuerit scire Iesus cuius imago esset in nummo; sed interrogat, ut ad sermonem eorum competenter respondeat.

Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Caesarem non putem Augustum, sed Tiberium significari privignum eius, qui in locum successit ipsius, sub quo passus est Dominus. Omnes autem reges Romani a primo Caio Caesare, qui imperium arripuerat, Caesares appellati sunt. Porro quod ait: Reddite quae sunt Caesaris Caesari, id est nummum tributum, et pecuniam: et quae sunt Dei Deo, decimas, primitias et oblationes, ac victimas sentiamus: quomodo et ipse reddidit tributa pro se et Petro (MATTH. XVII, 26); et Deo reddidit quae Dei sunt, Patris faciens voluntatem (IOANN. VI, 38).

Varia de iudicio particulari.

Iudex Deus corrupti non potest, quia iustus est: ei resisti non potest, quia fortis est: impetuose non iudicat, quia patiens est (IUDIC. A S. VICR.). — Zelus et furor viri (Christi) non parcat in die vindictae, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima (PROV. VI, 34, 35). — Illic magnum iudicem ars rethoris nulla decipiet, et nullius potentia mitigatur, dignitati non condescendit, non venerat personam, sed tremendum et implacabile erit iudicium (S. CHRYSOST.).

Sicut potestas Christi iudicantis erit insuperabilis, ita sapientia ineffabilis, iustitia inflexibilis (S. THOM. AQ.). — Ille iudex Christus, nec gratia praevenerit, nec misericordia flectitur, nec pecunia corrumpitur, nec satisfactione mitigatur. — Hic dum tempus est, quidquid potest anima agat pro se, ubi locus est misericordiae: hic agat anima

poenitentiam, ut iudex ille Deus possit mutare sententiam (S. AUGUST.). — *O Maria, ora pro me, et libera me ab omni malo!*

FERIA TERTIA

Homilia S. Augustini Episcopi.
SERMO 90.

4775 **E**XTENDITE ergo dilectionem, non usque ad coniuges et filios vestros. Ista dilectio etiam in pectoribus et passeribus invenitur. Scitis istos passeris et hirundines quemadmodum diligant coniuges, simul ova foveant, simul pullos nutriant, grata quadam et naturali bonitate, nulla cogitata mercede. Non enim dicit passer: Nutriam filios meos, ut cum senuero, pascant me. Nihil horum cogitat: gratis amat, gratis pascit: affectum parentis exhibet, retributionem non requirit. Et nos, novi, scio, sic amatis filios vestros. Non enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis (II COR. XII, 14). Hinc etiam multi excitatis avaritiam vestram, quia filiis vestris acquiritis, eisque servatis. Sed extendite dilectionem, crescat ista dilectio: amare autem filios et coniuges, nondum vestis illa nuptialis est. Habete fidem ad Deum. Prius diligite Deum. Extendite ad Deum; et quos poteritis, rapite ad Deum. Inimicus est: rapiatur ad Deum. Filius est, uxor est, servus est: rapiatur ad Deum. Peregrinus est: rapiatur ad Deum. Inimicus est: rapiatur ad Deum. Rape, rape inimicum: rapiendo non erit inimicus. Sic proficiatur, sic charitas nutriatur, ut nutrita perficiatur: sic vestis nuptialis induatur: sic imago Dei, ad quam creati sumus, proficiendo resculpatur. Peccando enim obsolefacta erat, attrita erat. Unde attrita? unde obsolefacta? Cum fricatur ad terram. Quid est, ad terram fricatur? Ter-

renis cupiditatibus teritur. *Quamquam enim in imagine ambulet homo, tamen vane conturbatur (PSAL. XXXVIII, 7). Veritas quaeritur in Dei imagine, non vanitas. Amando enim veritatem imago illa, ad quam creati sumus, resculpatur, et proprius nummus Caesaris nostro reddatur. Sic enim ex responsione Domini audistis, tentantibus Iudaeis dicentem Dominum, Quid me tentatis, hypocritae? Ostendite mihi numisma census, id est, expressionem imaginis et superscriptionem. Ostendite mihi quid solvitis, quid paratis, quid a vobis exigitur; ostendite mihi. Ostenderunt illi denarium: et quaesivit cuius haberet imaginem et superscriptionem. Responderunt, Caesaris (MATTH. XXII, 18-21). Caesar iste et imaginem suam quaerit. Caesar non vult sibi perire quod iussit, et Deus non vult perire quod fecit. Caesar, fratres mei, non fecit nummum: monetarii faciunt; artificibus iubetur, suis ministris imperavit. Imago exprimebatur in nummo: in nummo est imago Caesaris. Et tamen quod alii impresserunt quaeritur: ille thesaurizat, ille non vult sibi negari. Moneta Christi homo est. Ibi imago Christi, ibi nomen Christi, munus Christi, et officia Christi.*

Varia de iudicio particulari.

Nunc finis super te, et immittam furorem meum in te: et iudicabo te iuxta vias tuas: et ponam contra te omnes abominationes tuas. Et non parcat oculus meus super te, et abominationes tuas in medio tui erunt (EZECH. VII, 3, 4). — Iudicium durissimum fiet his, qui praesunt: durum, si non bene rexerint seipso; durius, si non bene gubernaverint familiam propriam; durissimum, si iustitiam legalem omnibus non ministraverint (S. ANTONIN.). — Pro diversitate conscientiarum, et mitis apparebit in iudicio Christus electis, et terribilis reprobis (S. ISID. HISPAL.).

Sicut Deus erga pios indulgentissimus est Pater, sic adversus impios rectissimus iudex (LACT. FIRM.).

— Iudicium Dei formidandum est, et amandum: formidandum malis propter poenam, amandum bonis propter coronam (S. AUGUST.). — Iudicium extremum venire non trepidat, nisi quem conscientia de peccatis accensat (S. GREG. MAG.). — *O Maria, per vitam et mortem Filii tui, libera me ab omni peccato!*

FERIA QUARTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. XXII. POST PENT. SERMO 4.

4778 **M**AGISTER, scimus, qui verax es et viam Dei in veritate doces, Matthaei vigesimo secundo.

4779 Quamvis illi tentative sive simulatorie proposuerint Deo verba haec, nos tamen sic et catholice possumus dicere, quod commendatur in verbis is divina Veritas in se, primo; et in suo effectu, secundo. Primum, ibi: *Magister, scimus, quia verax es*; secundum, ibi: *et viam Dei in veritate doces*. Sed quoniam scrutinium ex Veritate in se est arcanum omnino, ideo, eo dimisso, convolandum est ad veritatem Dei in suis effectibus, cum dicitur: *et viam Dei, etc.*

4780 Circa quod nota, quod triplex est via scilicet a Deo, secundum quod est principium omnium effectivum, et hoc secundum condescensionem gratiarum salvificantium, et secundum hoc dicitur fons gratiae; Iob trigesimo octavo: *Per quam viam spargitur lux dividitur aestus super terram? Secundum Deum, secundum quod est exemplar omnium, et hoc secundum operationem virtutum exercitantium, et secundum hoc dicitur forma iustitiae; Psalmus: Viam iustificationum tuarum instrue me, et exercebor in mirabilibus tuis. Ad Deum, secundum quod est finis omnium, et hoc secundum considerationem theoriarum sursum agentium, et secundum hoc dicitur finis vel consummatio vitae; Psalmus: Notas mihi feci-*

cisti vias vitae, adimplebis me laetitia cum vultu tuo.

4781 *Prima via, scilicet fontis gratiae, habet quadrivium perveniendi; de quo Proverbiorum trigesimo: Tria sunt difficultia mihi, et quartum penitus ignoro; et ista quatuor sunt haec, scilicet via aquilae in coelo quantum ad ascensionem, quia tunc volavit super pennas ventorum; via colubri supra petram quantum ad resurrectionem, quia tunc deposuit mortalitatis vetustatem in sepulchro; via navis in medio mari quantum ad passionem, quia tunc sustinuit discrimina mortis; via viri in adolescentia, secundum veram litteram, quantum ad incarnationem, quae penitus ignoratur. Quae singula et omnia considerata ducunt ad fontem gratiae et fecerunt nobis fontem gloriae.*

4782 *Secunda via, scilicet formae iustitiae, similiter habet quadrivium perveniendi. Est enim et esse debet arcta per rigorem austeritatis; Matthaei septimo: Quam angusta porta et arcta via est, quae ducit ad vitam; Psalmus: Propter verba labiorum tuorum ego custodi vias duras. Munda per nitorem integritatis; Psalmus: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Recta per celsitudinem paupertatis; Psalmus: Deduxit eos in viam rectam, ut irent in civitatem habitationis. Pacifica per mansuetudinem humilitatis; Proverbiorum tertio: Via eius via pulchrae, et omnes semitae illius pacificae.*

4783 *Tertia via, scilicet consummationis vitae, habet quadrivium suum, scilicet comprehensionem latitudinis divinae benevolentiae; longitudinis divinae persistentiae; sublimitatis divinae potentiae; profunditatis divinae sapientiae, iuxta formam Apostoli ad Ephesios tertio: Ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum.*

Varia de iudicio particulari.

4784 **P**ER flagella huius vitae iudicii nobis districtio commendatur; si enim ita districte modo percussus, quando parit; quomodo percussurus est, quando non parens iudicabit? (S. GREG.). — Si taliter flagellatur Iob, qui sic timuit, qualiter feriendus est, qui contemnit? Ex verberibus praesentis iudicia aeterna pensanda sunt. Quomodo enim toleranda est poena, quae reprobat, si ferri non potest ira, quae purgat? (id.). — Quot tribulationes, quot infirmitates patimur, tot stillas de Dei iudicio sentimus. Si ergo tanta est illa, quanta erit abyssus multa? (Hoc. Card.).

4785 S. Vincentius Ferrerius de quodam iuvene, qui quantum pulchri aspectu, tantum moribus et conversatione turpis et deformis erat, refert, quod nocte quadam se ante tribunal Dei, ad reddendas vitae suae rationes praesentandum mox esse, somnians, adeo exhorruerit, ut sequenti diluculo omnes capilli capitis eius perfectissime incanuerint (S. VIN. FERR.). — Quid faciet de iniustus iudicis, qui ipsas quoque iustitias iudicabit? — Venit, inquam, venit dies iudicii, ubi plus valebunt pura corda, quam astuta verba: et conscientia bona, quam marsupia plena. Quandoquidem iudex ille nec fallitur verbis, nec flectitur donis (S. BERN.). *O Mater Iudicis mei, ora pro me!*

FERIA QUINTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.
IN MATTH. CAP. 22.

4786 **S**UPRA Dominus confutavit pharisaeos per parabolam; secundo hic manifestat disputando. Et primo respondendo; secundo obiciendo, ibi, *Congregatis autem pharisaeis, interrogavit*. Et respondet Dominus triplici quaestioni. Primo de solutione tributi; secundo de resurrectione; tertio de lege. Secunda ibi, *In illo die accesserunt ad eum sadducaei*; tertia ibi, *pharisaei autem audientes, etc.* Circa primum tria facit. Primo ponitur interrogatio; secundo responsio; tertio effectus. Secunda ibi, *Cognita autem Iesus nequitia eorum*; tertia ibi, *Et audientes mirati sunt*. In ista interrogatione tria sunt

consideranda. Primo interrogantium intentio; secundo ministri interrogantes; tertio interrogatio. Intentio interrogantium aperitur cum dicitur, *Abantes inierunt*, idest inter se, *consilium*, scilicet stultum fecerunt, *ut Iesum caperent in sermone*. Et hoc erat stultum, quia ipse erat Verbum Dei, et Verbum Dei non est comprehensibile; Eccli. cap. XLIII, 29: *Mulla loquimur, et deficiimus in verbis*. Fuit autem consilium impium; Ps. I, 1: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit*. Et Genes. penult. 6: *In consilium eorum non veniat anima mea*. Ministri describuntur cum dicit: *Et mittunt discipulos suos cum herodianis*. Sed quare non iuverunt? Ratio est, quia dolose interrogare voluerunt: unde si iussent, non haberet locum dolus; sed ipsi etiam discipuli dolosi erant; Eccli. x, 2: *Secundum iudicium populi, sic et ministri eius. Cum herodianis*.

4787 Qui sunt isti herodiani? Secundum quod in Luca tangitur, sub Herode facta est Iudaea tributaria Romanis. Iste filius Antipatris alienigenae constitutus est rex a Romanis; ideo voluit compellere Iudaeos reddere census Romanis. Unde herodiani, idest famuli deputati ad colligendum institutionem Herodis. Sed iste iam mortuus erat, et dimisit tres filios. Unus fuit Herodes, et iste erat tunc praesens, sicut dicitur in Luc. cap. XXII, quod fuit etiam in morte Domini: ideo facile fuit quod famuli sui irent cum aliis.

4788 Sed quare iuverunt cum herodianis? Una ratio, quia herodiani zelabant pro Imperatore. Ideo discipuli pharisaeorum secum duxerunt eos, ut si diceret quod esset solvendum tributum, accusarent eum ad pharisaeos: si diceret quod non, tunc herodiani caperent eum. Item isti non cognoscebantur, ideo credebant quod

non perciperet; unde faciebant contra illud Ps. xxv, 4: *Non sedi in consilio vanitatis et cum iniqua agentibus non introbo.* Vel aliter, quia cum Iudaea facta esset tributaria Romanis, divisi sunt, quia quidam dicebant quod plebs Deo dedicata non debebat esse homini tributaria; alii vero dicebant, quod quia pro pace militabat omnium, quod omnes debebant Caesari dare tributum. Ideo illi qui dicebant solvi tributa Caesari, dicebantur herodian.

4789 Positis ministris, ponitur interrogatio. Et primo ponitur adulatio; secundo interrogatio, ibi, *Dic quid tibi videtur.* Homines mali ab adulatione incipiunt. *Loquantur bona, mala autem in cordibus suis,* Ps. xxviii, 3. Et primo commendat personam; secundo doctrinam; tertio constantiam. Personam commendat ex auctoritate et virtute; ex auctoritate cum dicunt, *Magister.* Et licet mentirentur secundum cor suum, quia non eum magistrum putabant, sed seductorem, ut habetur infra xxvii, 63: *Recordati sumus quod seductor ille dixit, quia die tertia resurgam,* etc., tamen in veritate erat magister, ut infra (xxiii, 8): *Unus est Magister vester,* etc. Item, *Scimus quia verax es.* Verax est qui veritatem loquitur; et hoc est proprium Dei, et eius qui Deo coniunctus est; Ps. cxv, vers. 11; *Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax;* Rom. iii, 4: *Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax.* Christus autem est Deo coniunctus per unionem, et ideo verax est. Et sic commendatur ab auctoritate. Deinde a virtute, *Et viam Dei in veritate doces.* Primo oportet quod sciat quae doceat; Sap. vii, 13: *Quam sine fictione didici, et sine invidia communico.* Item aliqui docent, sed non utilia; sed iste docet utilia, scilicet viam Dei; Is. cap. xlvi, vers. 17: *Ego sum Deus tuus docens te utilia.* Item ali-

qui docent quae Dei sunt, sed non in veritate, ut haeretici; iste autem docet in veritate. De isto in Ps. xxiv, 4: *Vias tuas, Domine, demonstra mihi, et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua,* etc. Item commendat de constantia; unde dicunt, *Non est tibi cura de aliquo,* non praetermittis timore alicuius quod debes dicere vel facere; Is. i, 12: *Quis tu ut timeas ab homine mortali?* Et quare? *Non enim respicis personam hominum,* scilicet contra Deum. Ille enim accipit personam, qui ratione hominis dimittit dicere veritatem quam debet dicere; Deut. i, 17: *Non accipietis personam cuiusquam.* Et videte qualiter malitiosi erant. Quaestio habebat duo membra, scilicet quod non solverent, ad honorem Dei pertinebat; quod solverent, ad favorem hominum. Unde voluerunt quod favorem Dei quaereret, et viam Dei doceret: et sic si diceret quod non, quod magis volebant, statim caperetur ab herodianis. Sequitur interrogatio, *Dic ergo nobis... licet ne censum dari Caesari, aut non?* Censum erat tributum quod pro capite dabatur. Sequitur responsio, *Cognita autem Iesus malitia eorum ait.* Et primo respondet ad mentem eorum; secundo ad verba, ibi, *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari.* Quia hominis est respondere ad verba, Dei autem respondere ad mentem; ideo quia Christus erat Deus et homo, ideo ad utrumque respondet. *Scrutans corda et renes Deus,* Ps. vii, 11. *Hypocritae.* Et bene dicit hypocritas, quia hypocritae sunt proprie qui aliud in ore habent, aliud in corde. *Quid me tentatis?* Hoc enim erat prohibitum Deut. vi, 16: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Item isti blande allocuti sunt Christum; Christus autem aspersere respondit, quia respondit ad cor eorum, non ad verba. Item datur nobis exemplum, quod non debemus adulate-

ribus credere; Prov. xxix, 12: *Princeps qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros suos habet impios.* Item quando vult aliquid respondere, non potest melius confutare opponentem, quam secundum verba sua. Unde primo ponit quaestionem; secundo ex responsione elicit veritatem. Et primo quaerit de numismate; secundo de forma: sensibilibiter enim volebat ostendere intentum; Prov. xiv, 6: *Doctrina prudentum facili.* Dicit: *Ostendite mihi numisma census,* id est denarium qui pro censu datur. Iste denarius valet decem usuales, et quilibet solvit unum denarium.

4790 Deinde quaerit de forma, *Cuius est imago haec et superscriptio?* In qualibet enim denarii publici forma ponitur inscriptio, sic erat in isto. Dicunt, *Caesaris:* intelligatis non Caesaris Augusti, sed Tiberii Caesaris. Et debetis intelligere: quod Dominus interrogabat, non erat ex ignorantia, sed potius ex dispensatione. Bene erat tantae aetatis, et tantum inter homines conversatus fuerat, quod bene noverat formam denarii, sed petit ad significationem. Consequenter concludit veritatem, *Reddite ergo quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo;* quasi dicat: Vos estis Dei et Caesaris, et habetis in usu vestro et quae Dei sunt et quae Caesaris. Habetis divitias naturales a Deo, scilicet panem et vinum, et de his date Deo: habetis ista artificialia, ut denarios, a Caesare, et haec Caesari reddite. Mystice sic: Nos habemus animam quae est ad imaginem Dei, ideo eam Deo reddere debemus; secundum ea quae a mundo habemus, pacem cum mundo habere debemus. Etiam sancti viri hic elevati a mundo, quia tamen in mundo cum aliis conversantur, debent pacem requirere Babylonis, ut habetur Baruch i. Et hoc est quod omnia quae sunt carnis, quae

sunt mundi, vel hominum cum quibus conversantur, reddant Deo. Sequitur effectus, *Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt.* Mirum fuit, quia statim, sapientia sua visa, debuisse esse conversi; sed non potuerunt capere, et recesserunt; Psalm. cxxxviii, 6: *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, et non potero ad eam.*

Varia de iudicio particulari.

AD districtum examen Iudicis, nec iustitia iusti 4791
A secura est, nisi pietate divina, ut et ipsa iustitia, qua quisque iustus est, Deo iustificante instituitur (S. IUST. HISPAL.). — Vae etiam laudabili vitae, si remota misericordia, Domine, discutias eam (S. AUGUST.). — S. Theresia, cum Christus Iudex in pulcherrima luce se illi spectabilem exhibuisset, et quaedam venialia peccata ostendisset, tanto pudore confusa est ex eorum aspectu, ut poetas Inferni tolerabiliores esse putaret, et undequaque quaereret quae se absconderet. Unde intulit: Si tantilla lux tanto animum stupore contemnavit, quid futurum est in die iudicii, quando se clare ostendet illa Maiestas, et foeditatem peccatorum ostendet? — O Maria, ora pro me, ut Deo fideliter deserviam!

FERIA SEXTA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi
IN MATTH. HOM. 70.

Tunc abeuntes pharisaei consilium 4792
imierunt, ut eum in sermone caperent.

Tunc, quandomam? Quando maxime 4793
illos compungi oportuit, quando benignitatem eius admirari, quando futura formidare par erat, quando ex praeteritis de futuris credendum erat. Nam cum factis dicta clamabant; publicani et meretricies crederant, prophetae et iusti interfecti fuerant: ab his vero instituti non debebant futuram suam perniciem negare, sed et credere et respicere. Attamen neque sic desinit illo-

rum nequitia, sed crescit et ulterius progreditur. Verum quia turbas timentes, illum apprehendere non audebant, aliam inire viam, ut in periculum conicerent, et publicarum iniquitatum reum constituerent. *Mittunt enim ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, nec de aliquo tibi cura est: non enim respicis ad personam hominum. Dic ergo nobis, quid tibi videtur? licet consum dare Caesari, an non?* Tributum enim iam solvebant, cum res ipsorum in Romanorum imperium transissent. Quia igitur videbant Theudam et Iudam hac de causa paulo ante periisse, ut qui rebellionem meditarentur, cupiente ipsum quoque circa res easdem suspicioni obnoxium reddere. Ideoque discipulos suos cum Herodis militibus miserunt duplex praecipitum parantes, ut putabant, et undique laqueum tendentes ut, quidquid diceret, caperetur ab eis, ac si pro Herodianis responderet, ipsi accusarent, sin pro ipsis, alii criminerentur. Atque didrachma iam solverat: sed hoc illi ignorabant, et utrumvis diceret, se capturos eum sperabant. Maluissent tamen eum contra Herodianos aliquid dicere. Ideoque discipulos mittunt, qui illum praesentia sua ad id inducerent, ut illum praesidi traderent ut tyrannum. Hoc enim et Lucas subindicat dicens, eos turbis praesentibus interrogasse, ut maius esset testimonium. Contrarium autem omnino evenit; in maiori quippe theatro stultitiae suae argumentum dederunt. Ac vide adulationem eorum, occultumque dolum: *Novimus, inquit, quia verax es. Cur ergo dicebatis, Seducor est, et, Seducit turbam, et Daemonium habet* (IOANN. VII, 12, et X, 20), et, Non est ex Deo? cur paulo ante consultabatis quomodo illum occideretis? Sed omnia illi fiunt, prout

insidiae suggerunt. Quia enim paulo ante cum arrogantia dixerant, *In qua potestate haec facis?* (MATTH. XXI, 23), nec responsionem extorquere poterunt, sperant illum adulatione emolliendum esse, et inducendum ut quidpiam dicat contra leges, quae tunc vigeabant, et dominanti potentiae contrarium. Quapropter ipsum veracem dicunt, id quod erat confitentes; verum non recta sententia, neque volentes id dicunt, et hoc adiciunt: *Non est tibi cura de aliquo.* Vide quam liquidum sit, velle eos in huiusmodi sermonem conicere eum, quo Herodes offendatur et in tyrannidibus suspicionem veniat, ut qui contra legem insurrexerit, quo illum ut seditiosum et tyrannum supplicio traderent. Illud enim, *Non est tibi cura de aliquo, et, Non respicis ad personas hominum,* de Herode et Caesare sub umbra quaedam dicebatur, *Dic igitur nobis, quid tibi videtur?* Nunc honoratis, et doctorem putatis, qui illum, cum de salute vestra disserteret, contempsistis, saepe et contumelia affecistis? Unde etiam hic concordi sententia fuerunt. Ac vide illorum vafritiem. Non dicunt, Dic nobis quid bonum, quid utile, quid legale? Sed, *Quid tibi videtur?* Ita hoc unum spectabant, ut traderent eum, et ut imperantis hostem declararent. Id significans Marcus, arrogantiamque ipsorum sanguinariumque animum ostendens, dixisse illos ait: *Demusne Caesari consum, an non demus?* (MARC. XII, 14). Ita furorem quidem spirabant, et insidias parturiebant, dum cultum simularent. Quid igitur ille? *Quid me tentatis hypocritae?* Vidistine quomodo maiore cum acrimonia respondeat? Quia enim nequitia et perfecta et manifesta erat, acius pungit illos, primo confundens, illorumque ora obstruens, ut secreta illorum in medium adduceret, et palam

omnibus redderet, quo ad illum animo accessissent. Id porro faciebat, ut eorum nequitiam reprimeret, ne talia iterum auderent ad nocendum. Quamvis verba honorifica admodum essent; nam et magistrum vocabant, et veracem, et personam non accipientem: sed Deus cum esset, his decipi non poterat. Unde poterant illi suspicari, ipsum non coniectando increpasse, sed id esse signum illum secreta eorum nosse.

4794 Nec satis illi fuit increpasse: etiamsi sufficeret, illum cum animum eorum redarguisset, de tanta nequitia pudorem illis ingerere. Sed non hic stetit, verum alio etiam modo illorum ora consuit, cum ait: *Ostendite mihi numisma census.* Ut autem ostenderunt, pro more suo eorum lingua sententiam effert, ipsosque decernere cogit, id licere: quae erat splendida claraque victoria. Itaque cum interrogaret, non ignorans interrogabat, sed ut ex illorum responsione reos illos esse evinceret. Nam cum interrogati, *Cuius est imago?* responderunt, *Caesaris,* ait illic: *Reddite quae sunt Caesaris, Caesari, et quae sunt Dei, Deo.* Hoc enim non est dare, sed reddere: id quod ex imagine et ex inscriptione ostendebatur. Deinde ne dicerent, *Homini busne nos subiciis?* subiunxit, *Et quae sunt Dei, Deo.* Licet enim et hominibus sua reddere, et Deo dare, quae ab hominibus ipsi debentur. Ideo dicit Paulus: *Reddite omnibus debita: cui vectigal vectigal: cui tributum, tributum: cui honorem, honorem* (ROM. XIII, 7). Tu vero cum audis, *Redde quae sunt Caesaris, Caesari,* de iis id solum intellige, quae nihil pietatem laedunt, ita ut si laedant, iam non Caesaris, sed diaboli tributum et vectigal sint. Haec audientes obtulerunt inviti, et sapientiam eius admirati sunt. Ergo credere, ergo stupere oportebat. Nam divinitatis suae

demonstrationem exhibebat, cum secreta revelasset, et leniter ipsorum ora obstruxit. Quid igitur? num crediderunt? Minime; sed, ait, *Dimittentes eum abierunt, et post eos accesserunt sadducaei.* Amantiam! Illis ad obmutescendum compulsis, hi aggrediuntur, cum oportuisset illos timidius accedere. Sed huiusmodi est audacia, impudens petulansque, ita ut illa tenet quae effici non possunt.

Varia de iudicio particulari.

4795 **N**ihil est, quod magis proficiat ad vitam honestam, quam ut credamus eum iudicem futurum, quem et occulta non fallant, et indecora offendunt, et honesta delectant (S. AMBROS.). — In omni vitae nostrae genere memoria divini Iudicii inserenda et continenda est, ut cum aliquid agimus, residente in nobis Iudicii memoria, vel nunquam potius abeunte, praeceptis Dei opera nostra famulentur. Beatus erit, quisquis non sine memoria divini Iudicii omnia gesserit; quod de se proficitur Propheta, dicens: Memoratus sum Iudiciorum tuorum a saeculo, Domine, et consolatus sum (S. HILAR.).

4796 Memoria iudicii sit assidua in mente tua; et in omnibus operibus tuis attende ad diem rationis, quando stabis ante conspectum iustissimi Iudicis. Vae illi qui novissimorum immemor existit! Etenim « animus male sibi conscius, dum sibi videtur nullam poenam pati, credit quod non iudicet Deus, et sic auferuntur iudicia Dei a facie eius, cum haec ipsa sit magna damnatio. » (S. AUGUST.). — Beatus qui iudicium recogitans, talis esse studet, qualis inveniri vellet in die novissimo! Igitur « rogo vos, Fratres charissimi, ut lectionem istam attento corde audiatis, et memoriter retineatis; qui enim istam lectionem diligenter mente attendit, etiamsi reliquas Scripturas minime intelligat, ista sola lectio sufficere potest ad omne opus bonum faciendum, et ad omne opus malum fugiendum. » (S. CAESAR. ARLAT.). — *O Maria, redde animam meam Deo gratam; ora pro me!*

SABBATO

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. XXII. POST PENT. SERMO 5.

4797 **D**IXIT Iesus discipulis Pharisaeorum et Herodianis: Cuius est imago haec et superscriptio? Matthaei vigesimo secundo.

4798 In verbis his duo facit Dominus circa genus humanum: primo requirit in eo conservationem dignitatis naturae; secundo, conservationem dignitatis gratiae. Per primum, quia imago est similitudo rei interior, dirigit ad animae spiritualem nobilitatem attendendam; per secundum vero, quia superscriptio est circumiacens figuratio, mittit ad vitae commendabilem venustatem ostendendam.

4799 Quantum ergo ad primum dicitur: Cuius est imago haec? Circa quod nota, quod duplex est imago, scilicet naturae, et haec attenditur secundum potentias naturales; Genesis primo: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram*; (et) gratiae, et haec attenditur secundum habitus virtuales; primae ad Corinthios decimo quinto: *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem coelestis*. Secundum ergo imaginem, quam habemus, illius filii comprobamur. Si enim habemus imaginem Dei in esse moris, probamur filii Dei per habitus virtuales et eorum actus; si habemus imaginem diaboli sive antichristi, de quo Apocalypsis decimo quarto, comprobamur filii eius. Si ergo sumus filii Dei, assimilamur ei: per splendorem sapientiae quoad rationalem; secundae ad Corinthios tertio: *Nos vero omnes, relecta facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a Domini Spiritu*. Per ardorem benevolentiae quoad concupiscibilem; ad Romanos octavo: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in*

bonum, etc. *Nam quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui*. Per vigorem confidentiae quoad irascibilem; ad Colossenses tertio: *Induentes notum eum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem eius qui creavit illum*.

Si autem sumus filii diaboli, assimilamur ei: per caliginem ignorantiae; Psalmus: *Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges*. Per amaritudinem melancholiae sive malitiae; Apocalypsis decimo quarto: *Si quis adoraverit bestiam et imaginem eius, etc.* Per moestitudinem diffidentiae; Sapientiae decimo quarto: *Cito sibi rapti filii fecit imaginem*; Psalmus: *Veruntamen in imagine pertransit homo, sed et frustra conturbatur*.

Quantum ad secundum sequitur: et superscriptio. Circa quod nota, quod superscriptio habentis imaginem Dei est rigor disciplinae in conversatione; qui quidem rigor consistit in crucifixione exterioris hominis et configuratione ad vitam et mortem Christi. Qui quidem habet et portat secum humilitatem habitationis, acerbiter compunctionis, integritatem castitatis, celsitudinem paupertatis, latitudinem charitatis, rectitudinem simplicitatis, affectum clementiae, zelum iustitiae, firmitatem constantiae, instantiam in orando, vigiliam in meditando, excedentiam in exultando; de qua superscriptio Lucae vigesimo tertio: *Erat autem et superscriptio scripta super eum litteris Graecis et Latinis et Hebraicis*; et Apocalypsis septimo: *Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi*.

Superscriptio autem habentis imaginem diaboli est libido lasciviae in conversatione. Quae quidem libido habet et portat secum fastum, delectationem, luxum, divitias, frigiditatem, dolositatem, protervitatem, favorem malorum, incon-

stantiam, vagationem, pigritationem, miseriam; de qua superscriptio Apocalypsis decimo quarto: *Si quis acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua, et hic bibet de vino irae Dei*.

Varia de iudicio universali.

4803 **O**MNES enim stabimus ante tribunal Christi... Ita unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo (ROM. XIV, 10, 12). — Sive operi, sive orationi intentus sis; sive ambales, sive sedas; sive comedas, sive ieiunes; sive quid aliud agas, non desistat mens tua cogitare de extremo Dei iudicio (S. EPHREM). — Iusti viri cum distractione venturi Iudicii contemplantur, peccata sua ad memoriam reducant, et delent quae commiserunt, et districte se iudicant, ne iudicentur (S. GREG. MAGN.).

4804 In illo die nihil est, quod respondeamus, ubi coelum, terra, aer, aqua, et totus mundus stabit adversum nos in testimonium peccatorum nostrorum; et si omnia taceant, ipsae cogitationes nostrae, et ipsa opera specialiter stabunt ante oculos nostros, nos ante Deum accusantes (S. CHRYSOST.). — Quoties diem iudicii cogito, toto corpore contremisco (B. ALB. MAGN.). S. Hieronymus fassus est, se, quoties diem illum consideravit, toto corpore contremuisse, et semper illam tubam: *Surgite, mortui, venite ad iudicium!* in auribus suis sonuisse (S. AUG.). — *O Maria, ab aeterna malidictione libera me!*

DOMINICA XXIII. POST PENT.

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.

Matth. IX, 18-26.

In illo tempore: Loquente Iesu ad turbas, ecce princeps unus accessit, et adorabat eum, dicens: Domine, filia mea modo defuncta est: sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet.

19. Et surgens Iesus, sequebatur eum, et discipuli eius.

20. Et ecce mulier, quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, et tetigit fibriam vestimenti eius.

21. Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.

22. At Iesus conversus, et videns eam, dixit: Confide, filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora.

23. Et cum venisset Iesus in domum principis,

et vidisset tibicines et turbam tumultuantem, dicebat:

24. Recedite: non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum.

25. Et cum eiecta esset turba, intravit: et tenuit manum eius. Et surrexit puella.

26. Et exiit fama haec in universam terram illam.

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 9.

4805 **Q**UATUM signum est, in quo princeps suscitari postulat filiam suam, nolens de mysterio verae circumcisionis excludi; sed subintrat mulier sanguine fluens, et octavo sanatur loco, ut principis filia de hoc exclusa numero veniat ad nonum, iuxta illud quod in Psalmis dicitur: *Aethiopia, praevocavit manus eius Deo* (PSAL. LXXVII, 32). Et: *Cum intraverit plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus fiet* (ROM. XI, 25, 26).

4806 *Et ecce mulier quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, et tetigit fibriam vestimenti eius*. In Evangelio secundum Lucam scribitur, quod principis filia duodecim annos haberet aetatis (LUC. VIII, 42). Nota ergo quod eo tempore haec mulier, id est, gentium populus coeperit aegrotare, quo gens Iudaeorum crederetur. Nisi enim ex comparatione virtutum vitium non ostenditur. Haec autem mulier sanguine fluens, non in domo, non in urbe accedit ad Dominum, quia iuxta Legem uribus excludebatur (LEVIT. XV, 19; NUM. V, 3); sed in itinere, ambulante Domino, ut dum pergit ad aliam, alia curaretur. Unde dicunt et apostoli: *Vobis quidem oportebat praedicari verbum Dei; sed quoniam vos iudicatis indignos salute, transgredimur ad gentes* (ACT. XIII, 46).

4807 *Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero. At Iesus conversus, et videns eam, dixit: Iuxta legem qui mulierem menstruatam aut fluentem sanguine tetigerit, immundus est* (LEVIT. XV, 11). Ista ideo tangit Do-

minum, ut sanguinis vitio etiam ipsa curaretur.

4808 *Confide, filia, fides tua salvam te fecit: et salva facta est mulier ex illa hora. Ideo filia, quia fides tua te salvam fecit. Nec dixit, fides tua te salvam facta est, sed salvam te fecit. In eo enim quod credidisti, iam salva facta es.*

4809 *Et cum venisset Iesus in domum principis: et vidisset tibicines, et turbam tumultuantem, dicebat. Usque hodie puella iacet in domo principis mortua, et qui videntur magistri tibicines sunt, carnen lugubre canentes. Turba quoque Iudaeorum non est turba credentium, sed turba tumultuantium.*

4810 *Recedite, non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum. Quia Deo vivunt omnia.*

4811 *Et cum eiecta esset turba, intravit. Non enim erant digni ut viderent mysterium resurgentis, qui resuscitantem indignis contumeliis deridebant.*

4812 *Et tenuit manum eius. Et surrexit puella: et exit fama haec in universam terram illam. Nisi prius mundatae fuerint manus Iudaeorum, quae sanguine plenae sunt, Synagoga eorum mortua non resurgit.*

Varia de iudicio universali.

4813 **T**ANTA erit in iudicio aequitas, in iudice feritas, in maiestate sublimitas, novitas in facie ipsa rerum, ut non possit cogitari (S. BERN.). — Iudicium extremum erit horribile, intolerabile, inevitabile, inopinabile, inexorabile, erubescibile (S. BONAV.). — Ecce dies Domini veniet, crudelis, et indignationis plenus, et irae furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius contere-dos de ea (Is. XLII, 9).

4814 Ultimum iudicium erit horribile ex omni parte, quia supra erit Iudex austerus et iratus, subter patens infernus, intus conscientia remordens, extra mundus ardens, a dextris peccata accusantia, a sinistris daemonia terrentia (S. BONAV.). — A dextris erunt peccata accusantia, a sinistris infinita daemonia, subter horrendum chaos inferni, desu-

per iratus Iudex, foris mundus ardens, intus conscientia urens, ibi vix iustus salvabitur. Heu! miser peccator, sic deprehensus quo fugies? (S. AX. SELM.). — In extremo iudicio latere erit impossibile, apparere intolerabile (S. BONAV.). — *O Maria, ab ira iusti Iudicis eripe me! Divinae pietati commenda me!*

FERIA SECUNDA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. XXIII. POST PENT. SERMO 2.

CONFIDE, filia, fides tua te salvam fecit, Matthaei nono.

In his verbis spiritualiter intellectus duo facit clemens Salvator noster: primo, dat fiduciam infallibilem reconciliationis; secundo, relaxat iniuriam universalis offensionis.

Circa primum nota, quod *confidere* vere debemus ut filii de Dei indenegabili *miser cordia*: propter *pretium redemptionis* effusum; Ioannis decimo sexto: *Confidite, ego vici mundum*; Marci sexto: *Confidite, ego sum; nolite timere. Propter domum sanctificationis* infusum; Ieremiae decimo septimo: *Benedictus vir, qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum, quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas. Propter lavacrum regenerationis* superinfusum; Matthaei nono: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.*

De Dei *iusiura* inobligabili: per *fidelitatem animi* quoad Deum; Sapientiae tertio: *Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam domum et pax est electis eius. Per securitatem iudicii* quoad proprium animum; Isaiae quadagesimo: *Qui sperant in Domino mulabunt fortitudinem, assumunt pennis sicut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient. Per liberalitatem beneficii* quoad

proximum; Tobiae quarto: *Fiducia magna erit coram summo Deo elemosyna omnibus facientibus eam.*

4819 Circa secundum nota, quod *fides salvat* hominem per *remissionem universalium peccatorum*; Actuum decimo quinto: *Fide purificans corda eorum. Per remissionem sapientialium hominum*; Lucae decimo octavo: *Respice; fides tua te salvam fecit. Et confestim vidit. Per infusionem spiritualium charismatum*; ad Hebraeos decimo: *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda. Per directionem irreprensibilium operum*; Habacuc secundo: *Iustus in fide sua vivit.*

Varia de iudicio universali.

4820 **I**N die iudicii ultimo, ipse peccata iudicabit, qui nunc peccantium derisiones portat (S. GREG. MAGN.). Manifestus venit inter iustos et iniustos iudicaturus iuste, qui prius venit occultus ab iniustis iudicandus iniuste (S. AUGUST.). — Illic enim ante omnium oculos peccata proponuntur ac deteguntur, atque ignorantibus ostenduntur (S. IOANN. DAMASC.).

4821 Illic cordium nostrorum libri aperientur, atque in medio tam perspicua, quam obstrusa, tam quae noctu, quam quae interdiu perpetrata sunt, legentur. — Coram uno homine indecori aliquid hic agere nos pudet, illic autem coram tot myriadibus quid faciemus? (S. IOANN. DAMASC.). — Tunc sine nominum dignitate sola iudicantur ingenia, sive episcopus, sive sit laicus, imperator aut dominus, miles aut servus, aut purpura et serico, aut vilissimo panno iaceat: non honorum diversitate, sed operum merito iudicabitur (S. HIERON.). — *O Mater misericordiae, converte me, salva me!*

FERIA TERTIA

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 9.

4822 **H**aec illo loquente ad eos, ecce princeps unus accessit, usque, *Impone manum tuam super eam, et vivet.*

4823 Hunc et Marcus et Lucas archisyna-

gogum, et nomine Iairum esse dicunt, et Domino nuttiasse non defunctum, sed morti proximam: Matthaeus vero causa brevitas, attendens non verba patris, sed voluntatem, non credebat enim pater vivam invenire posse filiam, pro qua rogaverat. Mystice Iairus, qui interpretatur illuminatus, sive illuminans, Moyses intelligitur, qui de Spiritu sancto illuminatus, verba vitae acceperat, ut per haec alios illuminaret. Quid enim per pedes Iesu, nisi ipsius humanitas intelligitur, ad quam iuxta alios Evangelistas, procidit legislator cum tota progenie patrum, mediatorem Dei et hominum longe sibi dignitatis gloria praeferendum esse cognovit. Filia namque Synagoga est, quae unica erat Moysi, et quam fere pater duodecim annorum modo defunctam esse conqueritur, quia post educationem legislatoris, et post instructionem Prophetarum, postquam ad intelligibiles aetates animus pervenerat, et spiritalem solem generare debebat, errorum languore consternata est, et morte extincta: sed eam veniens Redemptor dextera potentiae revocavit ad vitam.

4824 *Et surgens Iesus sequebatur eum, et discipuli eius. Ubi enim adventus Iesu cum doctoribus appropinquat, statim ibi mortis exitus, et vitae patet introitus.*

4825 *Et ecce, mulier quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti eius. Mulier ista sanguine fluens, sed a Domino curata, Ecclesiae sed de gentibus congregata. Et notandum, quod archisynagogi duodecennis sit filia, et mulier haec duodecim annis sanguine fluens, hoc est, eodem tempore, quo nata sit ista, illa coeperit infirmari. Una enim pene aetate huius saeculi, et Synagoga in Patriarchis nasci, et externa natio coepit idolatry per orbem foedari. Accessit autem retro, sive iuxta quod*

ipse ait, *Qui mihi ministrat, me sequatur*: sive quia transacto incarnationis sacramento iam per fidem coepit eum sequi.

4826 *Dicebat intra se: Si tetigero tantum fimbriam vestimenti eius, salva ero.* Id est, si fidem percepero incarnationis eius, ab omni peccatorum meorum iniquitate mundabor: credidit, dixit, tetigit. In his enim tribus speciebus omnis sanitas promeretur, id est, fide, verbo et opere.

4827 *At Iesus conversus, et videns eam dixit: Confide, filia, fides tua te salvam fecit.* Conversus a severitate iusti iudicii, ad suae largitatem misericordiae: unde per Prophetam dicitur, *Convertimini ad me, et ego revertar ad vos.* Videns eam dixit. *Quia quos praescivit et praedestinavit, hos et vocavit.* Confide, filia, namque iam fidem habebat, sed ab ea fidei perseverantiam postulabat.

4828 *Et salva facta est mulier ex illa hora.* Ex hora ergo Domini adventus ad fidem convertuntur, et a Domino, qui salvi fiant, quotidie in idipsum augentur.

4829 *Et cum venisset Iesus in domum principis, et vidisset thibicines et turbam fluctuantem, atque tumultuantem, dicebat: Recedite thibicines.* Magistri sunt, carmen lugubre canentes, et qui Synagogam laetitiam Dominicæ inhabitationis, merito infidelitatis amisit: quasi inter flentes et eulantes usque hodie in domo principis mortua latet: nec tamen funditus a Domino dimissa, sed circa finem saeculi erit restituta saluti, unde apte subiungitur:

4830 *Non est mortua puella, sed dormit.* Allegorie cum anima peccaverit, et nobis quasi mortua esse videtur, tamen illi ad vitam eam revocanti, non incongrue viva esse dicitur.

4831 *Et deridebant eam.* Quod proprie Iudaeorum perfidiam blasphemiamque osten-

dit, et demonstrat puerilitatem sensuum, et lasciviam morum, unde dicitur: *Tentaverunt me, et deriserunt.*

Et cum eiecta esset turba, intravit. Moraliter non resurget anima, quae intrinsecus iacet mortua, nisi prius a secretioribus cordis excludatur inopportuna saecularium cogitationum multitudo.

Et tenuit manum eius, et surrexit puella. Quia nisi prius mundata fuerint manus Iudaeorum sanguine plenae, mortuorum non consurgit Synagoga: quae bene ad tactum divinae pietatis surgit et ambulat, quia non solum a sordibus scelerum surgit, sed continuo in bonis operibus proficit.

Exiit fama haec in universam terram illam. Quia coeli enarrant gloriam Dei, et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Moraliter tres illi mortui a Domino suscitati, tria resurrectionis animarum significant genera, sicut superius monstravimus.

Varia de iudicio universali.

IUDICATIO Domino lugubre mundus immugiet, 4835
tribus ad tribus pectora facient, potentissimi quondam reges nudo latere palpabant; exhibebitur cum prole sua vere tunc ignitus Iupiter, adducetur et cum suis stultus Plato discipulis, Aristotelis argumenta non proderunt (S. HIERON.). — Ecce mora non erit, et ardente coelo, ardente terra, coruscantibus elementis, cum angelis, cum thronis et dominationibus, cum principibus et potestatibus, tremendus Iudex apparebit (S. GREG. MAGN.). — Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est et velox nimis: vox diei Domini amara, tribulabitur tibi fortis, dies irae, dies illa, dies tribulationis et angustiae, dies calamitatis et miseriae, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulae et turbis, dies tubae et clangoris super civitates munitas, et super angulos excelso (SOOPHO. I, 14, 15, 16). — O Maria, miserere mihi, ne derelinquas me!

FERIA QUARTA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi.

IN MATTH. HOM. 34.

4836 **Q**UOS sermones sequutum est, ita ut magis Phariseorum ora comanderentur; nam qui accessit synagogae princeps erat, luctusque gravis: unica enim puella erat, annorumque duodecim, quod flos erat actatis: et statim illam suscitavit. Quod si Lucas narrat venisse qui dicerent: *Noli vexare magistrum; mortua enim est* (LUC. VIII, 49): dicemus illud, *Modo defuncta est*, a tempore in itinere insumpto concientis fuisse, vel calamitatem augentis. Mos enim supplicium est, mala sua verbis extollere, et plus quam vere sit dicere, ut facilius rogatos exorent. Vide autem quam rudis sit. Duo enim postulat a Christo, ut veniat, et manum imponat: quod signum erat ipsum eam adhuc spirantem reliquisse. Hoc et Syrus ille Neeman a propheta petebat his verbis: *Exibit, et manum suam imponet* (IV REG. V, 11). Nam visu et rebus sub sensum cadentibus opus habent ii qui rudiore animi sunt. Marcus (Cap. v, 37) porro dicit ipsum tres assumpsisse discipulos, Lucasque (Cap. vii, 51) similiter; hic vero discipulos simpliciter. Cur ergo Mathaeum non accepit, qui nuper accesserat? Ut illum in maiorem cupiditatem iniiceret, et quod imperfectior adhuc esset. Ideo enim illos honorat, ut hi illos imitentur. Mattheo autem satis erat, quod sanguinis fluxu laborantem vidisset, et quod eadem mensa dignatus fuisset, eiusdem satis participatione. Surgentem porro multi sequuti sunt, quasi ad magnum miraculum, et ob dignitatem accedentis, tum etiam quia multi adhuc rudiores non tam animae curam, quam corporis sanitatem querebant: et confluebant, alii suis compulsi morbis,

alii curationis aliorum spectatores esse cupientes; doctrinae autem causa pauci interim ad eum accedebant. Nec concessit eos domum ingredi, sed discipulos tantum, neque omnes, ubique nos instituens ad vulgi existimationem depellendam.

4837 *Et ecce mulier quae sanguinis fluxum patiebatur a duodecim annis, accessit retro; et tetigit fimbriam vestimenti eius.* Dicebat enim intra se: *Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.* Cur non fidenter ad illum accessit? Quod puderet de morbo; sese namque immundam putabat. Nam si menstruata non munda putabatur, multo magis illa quae tali morbo laborabat ali credere poterat: huiusmodi enim immundities magna secundum legem putabatur esse. Ideo sese abdit et occultat. Alioquin vero nondum illa consentaneam et perfectam de illo opinionem habebat: neque enim putasset se latere posse. Prima vero haec mulier publice accedit: etenim audivit, ipsum etiam mulieres curare, et puellam mortuam adire. In domum autem vocare non ausa est, etsi dives esset: neque publice accessit, sed clam cum fide vestimentum tetigit. Non dubitavit, neque in seipsa dixit: Num liberabor a morbo, necne? sed de sanitate recuperanda confidens accessit: *Dicebat enim*, inquit, *intra se: Si solum tetigero vestimentum eius salva ero.* Noverat enim ex qua egrederetur domo, nempe publicanorum et quoniam sequerentur, nimirum peccatores et publicani: haec vero omnia fidem ipsi indebant. Quid igitur Christus? Non permisit eam latere, sed in medium adduxit, et multis de causis illam manifestam esse voluit. Quamquam quidam stolidi dicant, hoc ipsum ideo fecisse, quod gloriam amaret. Cur enim, inquit, non permisit illam latere? Quid dicis, execranda? qui iubet tacere, qui sex-

centa miracula praetercurrit, gloriam amat? Cur ergo illum in medium adducit? Primo solvit mulieris timorem, ne conscientiae stimulis agitata, utpote quae gratiam illam suffurata esset, scrupulo laboraret. Secundo, ipsam corrigit, quod se latere putaret. Tertio, fidem eius omnibus notam reddit, ut alii eam imitarentur: neque minus signum edit, cum ostendit se omnia scire, quam cum fluxum sanguinis cohibet. Deinde archisynagogum, cuius fides periclitabatur, quo pacto omnia perdidisset, per mulierem illam confirmabat. Nam venerant qui dicerent: *Noli vexare magistrum; nam mortua est puella* (Luc. viii, 49). Qui autem in domo erant irridebant eum, quod diceret illam dormire; verisimileque erat patrem etiam quidpiam simile passum esse.

4838 Ideo illam infirmitatem prius emendans, mulierculam adducit in medium. Quod enim admodum rudis ille esset, audi quid ipsi dicat: *Ne timeas, tu solum crede et salva erit* (Luc. viii, 50). Nam de industria morabatur, ut tunc accederet, cum mortua esset, ut clara resurrectio esset. Ideo tardius incedit, et mulieri multa loquitur, ut interim illa moreretur, et accederent qui haec nuntiarent, ac dicerent: *Noli vexare magistrum*. Hoc et Evangelista subindicat dicens: *Adhuc eo loquente, venerunt de domo dicentes: Mortua est filia tua: noli vexare magistrum*. Volebat enim vulgari et credi mortem, ne resurrectio suspecta esset. Et hoc ubique facit. Sic et in morte Lazari, post primam, secundam tertiamque diem accessit. Ideoque illum in medium adducit et ait: *Confide, filia*; sicut et paralytico dicebat, *Confide, fili*, (Matth. ix, 2). Formidolosa quippe mulier erat, ideoque dicit, *Confide*, et filiam vocat: nam fides illam filiam effecerat; hinc in laudem eius dicit: *Fides tua*

te salvam fecit. Lucas vero plura alia nobis de muliere narrat. Cum enim accessisset, inquit, et curata fuisset, non statim illum Christus vocavit, sed prius dixit: *Quis me tetigit?* Deinde Petro et aliis dicentibus: *Praeceptor, turbae te constringunt et comprimunt, et dicis, Quis me tetigit?* (Luc. viii, 45). Quod maximum signum erat, ipsum carne vere circumdatum fuisse, et fastum omnem calcasse: neque enim procul sequerentur, sed undique comprimebant; ille vero, inquit, dicere perstitit: *Tetigit me aliquis: novi enim virtutem ex me exivisse* (Ibid. 46); rudiorem responsionem pro auditorum captu et opinione concinnans. Haec autem dicebat, ut illum ad confitendum induceret. Ideoque non statim illum arguit, quo ostendens se omnia perfecte scire, suaderet illi ut omnia sua sponte declararet, et quod factum erat praedicaret, ne si ipse dixisset, suspectus videretur.

4839 Videne mulierem archisynagogo praestantior? Non retinuit, non apprehendit; sed summis tantum digitis tetigit, et cum ultima venisset, prior sanata discessit. Ille medicum adduxit domum; huic tactus solus satis fuit: nam etsi aegritudine ligaretur, fide ceu alis adtollebat. Perpende autem quomodo illum consoletur dicens: *Fides tua te salvam fecit*. Atqui si ostentationis causa in medium illam produxisset, nequam illud adiecturus erat; sed haec dixit ut archisynagogum ad credendum institueret, et mulierem commendaret, atque his verbis voluptatem ipsi utilitatemque praerberet corporis curatione non minorem. Quod autem ad mulierem celebrandam ceterosque emendandos id fecerit, non autem sui ostentandi causa vel hinc conspicuum est, quod ipse, hoc etiam dempto signo, nihilo minus admirandus futurus esset, cum crebriora

nivalibus imbribus circumfluerent eum miracula, et longe maiora fecisset factururus esset: mulier vero, nisi id ita factum esset, latens et tantis vacua laudibus abscessisset. Ideoque ipsam in medium adductam celebravit, eiusque timorem depulit: nam *Tremens accessit* (Ibid., 47), inquit, ipseque illi fiduciam indidit, et cum corporis valetudine, alia ipsi viatica dedit, dicens: *Vade in pace* (Ibid. 48).

Varia de iudicio universali.

4840 **C**ONVENIENS est ut (Christus iudex vivorum et mortuorum) in forma humanitatis veniat iudicaturus, in qua venerat iudicandus (S. THOM. AQ.). — Iudicare auctoritate et dictamine sententiae, est totius Trinitatis. Iudicare prolatione sententiae, et evidentiæ formae, sive ministerio, erit Filii hominis. Iudicare vero assistentia et approbatione, erit Apostolorum, et Apostolicorum virorum (S. BONAV.). — In adventu districti Iudicis, in maiestate visuri sunt quem in humilitate positum audire noluerunt: ut virtutem eius tanto tunc districtius sentiant, quanto nunc cervicem cordis ad eius patientiam non inclinant. (S. GREG. MAG.). — Modo tacet Christus, tacet iudicio, sed non tacet praeepto: siluit ut iudicaretur, non siluit cum coepit iudicare (S. AUGUST.).

4841 **M**alus tormentum malis erit, furorem vultus divini tolerare, quam cruciatus internales perpeti (S. AUGUST.). — Igitur, si peccatum aliquod perpetraturus sis, revolve prius animo tuo horrendum illud Christi iudicium: in quo iudex in alto atque sublimi praesidebit throno, astabit omnis creatura tremebunda coram glorioso et illustri eius conspectu. (S. EPIREM.). — *O Maria, in manus tuae pietatis commendo animam meam!*

FERIA QUINTA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi.

IN MATTH. HOM. 31.

4842 **V**ENIENS autem in domum principis, vidensque tibicines et turbam tumultuantem, dixit: *Discedite: non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum*. Pulchra certe

archisynagogorum indicia, cum post mortem tibiae et cymbala ad fletum moverent. Quid igitur Christus? Alios omnes expulit, parentes autem introduxit, ne dicit posset alium curavisse: et antequam suscitaret, voce illud efficit, cum ait, *Non est mortua puella, sed dormit*. Multis quoque aliis in locis hoc facit: ac sicut in mari primum discipulos increpavit: sic et hoc loco ex praesentium mentibus perturbationem eicit, simul ostendens, facile sibi esse mortuos suscitare (quod etiam in Lazaro fecit dicens: *Lazarus amicus noster dormit*) (IOANN. xi, 11), una docens non timendam esse mortem: neque enim iam esse mortem, sed somnum. Nam quia ipse moriturus erat, aliorum corpora suscitando discipulos praeparabat ad fiduciam sumendam, mortemque suam leniter ferendam. Postquam enim ipse advenerat, mors iam non nisi somnus erat. Attamen deridebant eum: ipse vero non indignè tulit, cum non crederent iis quae mox ipse mirabiliter operaturus erat: neque increpavit ridentes, ut et risus et tibiae et cymbala aliaque omnia, mortis essent testimonia.

4843 Quia enim saepe miracula patrata non credunt homines, sua ipsorum responsione illos praeventit, ut et in Lazaro et in Moysae factum est. Moysi namque dixit: *Quid hoc est in manu tua?* (Exod. iv, 2) ut cum vidisset serpentem factum, non oblivisceretur, virgam prius fuisse; sed vocis propriae recordatus, de re gesta obstupesceret. Et de Lazaro ait: *Ubi posuistis eum?* ut qui dixerunt, *Veni, et vide*; et, *Iam foetet, quatrduanus enim est* (IOANN. xi, 34, 39), non dubitare possent, quin ipsum mortuum suscitavisset. Videns igitur cymbala et turbas, omnes eicit, et in praesentia parentum miraculum operatur, non aliam inducens animam, sed illam ipsam quae exierat re-

ducens, et quasi ex somno excitans. Apprehendit vero manum, ut spectatores certiores fierent, et hoc exemplo viam pararet ad fidem resurrectionis. Pater namque dicebat: *Impone manum* (MATTH. IX, 18); ille vero plus facit; non imponit enim, sed apprehendit, et suscitavit mortuam, ostendens omnia ipsi prompta parataque esse. Neque modo suscitavit, sed cibum ipsi dare iubet, ne videretur res esse phantasma. Neque ipse dat, sed alios dare iubet: quemadmodum et de Lazaro ait: *Solve illum, et sinite abire* (IOANN. XI, 44), et postea mensae consortem efficit. Etenim semper utrumque comprobare solet, et mortem et resurrectionem accuratissime assertam. Tu vero ne solam resurrectionem perpendas velim, sed etiam quod praeceperit ut nemini dicerent; et per omnia dicas, fastum vanamque gloriam esse omnino vitandam: illudque praeterea dicas, ipsum lugentes extra domum eiecisse, atque velut indignos tali spectaculo declarasse. Tu vero ne ex eas cum fibicinibus; sed mane cum Petro, Ioanne et Iacobo. Nam si tunc illos foras eiecit, multo magis nunc id faciat. Tunc enim nondum palam erat mortem iam somnum esse factam: nunc autem ipso sole clarius est. At nunc non filiam tuam suscitavit? Sed suscitavit illam cum maiore gloria. Illa enim quae surrexit, iterum mortua est; tua vero cum surrexerit, manebit immortalis. Nemo itaque deinceps lugeat, neque lamentetur, nemo Christi victoriam calumnietur. Vicini enim ille mortem. Quid ergo frustra ploras? Mors somnus effecta est. Quid lamentaris et luges? Illud enim si gentiles facerent, irridendi essent: cum autem fidelis hoc turpiter fecerit, quam habebit excusationem? quae venia erit haec insipienter agentibus post tantum temporis et claram resurrectionis probationem? Tu vero ac si

studeas hoc peccatum amplificare, praeficas nobis gentiles adducis, luctum excitans et fornacem incendens: nec audis Paulum dicentem: *Quae societas Christi cum Belial? aut quae portio fidelis cum infideli?* (II COR. VI, 15). Certe gentiles qui nihil de resurrectione sciunt, consolandi tamen rationes inveniunt, dicentes: Fortiter feras; neque poteris id quod factum est, infectum reddere, vel lamentis rem mutare; tu vero qui sublimioris utiliorisque philosophiae praecepta audis, non erubescis turpiora quam illi agens? Neque enim dicimus nos: Fortiter feras; non possumus enim quod factum est infectum reddere; sed, Fortiter feras; nam omnino resurget; dormit enim puella, non mortua est: quiescit, nec perit. Illam excipiet resurrectio, vita sempiterna, immortalitas, sors angelica. Non audis Psalmum dicentem: *Convertere, anima mea, in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi?* (PSAL. CXIV, 7). Deus mortem beneficium vocat, et tu luges? Et quid amplius faceres si defuncti inimicus et hostis esses? Si lugendum, diabolo lugendum est. Ille lugeat, ille lamentetur, quia ad maiora bona pergitus. Illius nequitiae digna est huiusmodi lamentatio; secus tu, qui ad coronam et requiem vocaris. Nam portus tranquillus mors est. Perpende igitur quot malis plena sit vita praesens: cogita quoties ipsi maledixeris. Nam in peius semper res vertuntur, atque a principio non modicam damnationem sortitus es. *In doloribus*, inquit, *paries filios* (GEN. III, 16); et: *In sudore vultus tui comedes panem tuum* (Ibid. 17); et: *In mundo tribulationem habebitis* (IOANN. XVI, 33). At de futuris rebus nihil huiusmodi dicitur, imo contrarium prorsus: *Effugit dolor, tristitia et gemitus* (Is. XXXV, 10); et: *Ab oriente et occidente venient, et recumbent in sinu Abrahae, et Isaac, et Ia-*

acob (MATTH. VIII, 11): et illic sponsus spiritualis, lucernae fulgidae, translatio in coelum.

484 Cur ergo mortuum deturpas? cur aliis timorem tremoremque mortis accersis? cur occasionem multis praebes incusandi Deum, utpote qui magna fecerit mala? Imo vero cur postea pauperes vocas, et sacerdotes rogas ad precandum? Ut in requiem abeat inquires, is qui mortuus est, ut propitium habeat iudicem. Ea igitur de causa ploras et ingemiscis? Ergo tecum ipse pugnas, cum illi tempestates paras qui ad portum abiit. Et quid faciam? inquires: id natura exigit. Non est naturae culpa neque rerum seriei; sed nos qui omnia sus deque vertimus, molles nimium sumus, nostram prodimus nobilitatem, et infideles deteriores facimus. Quomodo enim cum alio de immortalitate dissereamus? qua ratione gentilem ad illam credendam inducimus, cum magis quam ille mortem horreamus et timeamus? Multi certe ex gentilibus, qui immortalitatem non credebant, mortuis filiis, imposita sibi corona, vestem candidam induerunt, ut praesentem gloriam auerent; tu vero ne ob futuram quidem gloriam cessas effeminato more lamentari, et plangere. Sed haeredem non habes, neque successorem? Quid vero malis, bonorum tuorum haeredem esse, an cocolorum? quid malis, an ut ille tua excipiat bona, quae brevi relinquenda erunt, an manentia aeternaque bona? Illum haeredem non habuisti, sed habuit Deus: non fuit coheres fratrum suorum, sed fuit Christi. Et cui vestes, inquires, cui aedes, cui servos et agros relinques? Ipsi profecto, et sic tutius repones, quam si viveret; nihil quippe te impedit. Nam si barbari una cum defunctis res ipsorum cremare solent, multo magis te par est ad defunctum mittere

ea quae ad ipsum pertinent, non ut in cinerem reducantur ut illa, sed ut maiorem illi gloriam pariant; et si peccator decessit, ut peccata eluantur; si iustus, ut illi mercedis ac retributionis augmentum accedat! At videre ipsum desideras? Eadem igitur quam ipse vitam transige, et cito illa sacra visione frueris. Illud etiam cogita, te si nos non audieris, in futuro id omnino experturum esse. Verum nulla tibi merces erit: nam a temporis diuturnitate consolatio illa tibi accedit. Si porro nunc philosophari volueris, duo praecipua lucraberis; te quippe a malis circumstantibus erues, et splendidiore corona a Deo donaberis. Eleemosynam enim multasque alias virtutes superat calamitatum tolerantia. Cogita ipsum Dei Filium mortuum esse; ille pro te mortuus est, tu pro teipso. Dixit autem: *Si possibile est, transeat a me calix iste* (MATTH. XXVI, 39); ac tristitia moeroreque affectus mortem non effugit, sed etiam plurimis tortus cruciatibus, mortem subit non vulgarem, sed omnium turpissimam: et ante mortem flagella, ante flagella vero convicia, derisiones, contumelias, te instituens ad omnia fortiter ferenda. Sed post mortem, postquam corpus deposuerat, illud cum maiore gloria resumpsit, teque bona spe fulcit. Haec si non fabula sunt, ne ploras: haec si credibilia putas, ne lacrymeris; si vero fleveteris, quomodo poteris gentilibus persuadere te vere credere?

At tibi adhuc intolerabilis casus ille videtur? Ergo non lugendus ideo ille est, qui a tot calamitatibus iam est liber. Ne itaque ipsi invidias. Nam tibi ob immaturum eius obitum mortem optare, lugereque, quia non vivit, ut talia multa patiat, invidi certe est. Noli ergo cogitare ipsum numquam domum esse rediturum, sed te brevi ad illum

esse migraturum. Ne cogites ipsum non ultra huc esse venturum, sed cogita haec visibilia non ita ut sunt mansura, sed transformanda esse. Nam coelum, terra, mare et omnia transmutantur, tunceque filium tuum recipies maiori gloria coronatum. Et si quidem peccator abiit, nequitiae cursus interceptus fuit; neque enim simutandum illum fore Deum praevidisset, illum ante poenitentiam abrupisset; si vero iustus discessit, in tuto bona sua possidet. Unde manifestum est lacrymas tuas non esse lacrymas amoris, sed irrationabilis affectus. Nam si defunctum amares, gaudere oporteret et laetari, quod a praesentibus fluctibus sit ereptus. Quid enim amplius, quaeso, videre est? Quid insolitum et novum? Nonne eadem ipsa quotidie revolvi videmus? Diem nox excipit, noctem dies, hiemem aestas, aestatem hiems, et nihil amplius. Et haec quidem semper eadem: mala vero semper insolita et nova. Haec ergo volebas illum quotidie haurire, et hic manere, aegrotare, lugere, timere, tremere, et alia mali pati, alia formidare? Neque enim dicere ausis, potuisse illum longum hoc pelagus traheicentem, mocroribus sollicitudinibusque vacuum esse. Ad haec perpende te non genuisse immortalem; ac si non iam mortuus esset, paulo postea moriturum fuisse. At non satius eras illius consuetudine? Sed ibi semper illo frueris. At velles hic ipsum videre? Et quid vetat? Licet tibi illum videre, si sapias: spes enim futurorum ipso visu clarior est. Tu vero si in regia esset, ibique floreret, non quaesisses illum videre: ac cum ad longe meliorem sortem abierit, propter parvum absentiae tempus animo deficis, cum maxime consortem tecum habes? Sed virum non habes? At consolatorem habes Patrem orphanorum et Iudicem viduarum. Audi Pau-

lum hanc viduitatem beatam praedicantem, ac dicentem: *Quae autem vere vidua est et solitaria speravit in Domino* (I TIM. V, 5). Etenim haec probator erit, quae maiorem exhibuerit patientiam. Noli igitur lugere de ea re quae tibi coronam parat, de qua mercedem postulas. Reddidisti enim depositum, si id quod tibi creditum erat exhibuisti. Ne sis ergo sollicita, si in thesauro inviolabili quod possidebas deposuisti. Si porro didiceris, quae sit praesens vita, quae futura; quodque haec sit aranea et umbra, omnia vero quae in illa sunt, immota immortaliaque, non alio egebis sermone. Nunc enim filius tuus ab omni mutatione creptus est: si autem hic mansisset, forte bonus, forte malus futurus erat. Annon vides, quot homines filios suos abdicant? et quot peiores abdicatis coguntur domi retinere? Haec itaque in mente versantes philosophemur: ita enim et defuncto grati erimus, et apud homines multis laudibus fruemur, atque a Deo magnam patientiae mercedem; referemus, aeternaque bona consequamur; quae utinam nos omnes adipiscamur; gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi, cui gloria et imperium, in saecula saeculorum. Amen.

Varia de iudicio universali.

PAVEO gehennam, paveo Iudicis vultum, ipsi quoque tremendum angelicis potestatibus. — Contremisco ab ira potentis, a facie furoris eius, a fragore ruentis mundi, a conflagratione clementorum, a tempestate valida, a voce Archangeli, a verbo aspero. — Contremisco a dentibus bestiae infernalis, a ventre inferi, a rugientibus praeparatis ad escam. Horreo verimem rodentem, et ignem torrentem, fumum et vaporem et sulphur, et spiritum procellarum: horreo tenebras exteriores. — Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum, ut praeveniam flentibus fletum, et stridorem dentium, et manuum pedumque dura vincula, et pondus catenarum prementium, strigentium, urentium, nec consumentium? (S. BERN.).

4847 Qua fiducia stabit desertor ante Regem suum, vulneratus ante Medicum suum, perditus ante pretium suum? Unde misericordiam petiturus est, primum de misericordiae contemptu iudicandus? (EUSEB. EMISS.). — O anima, nunquam excidit a tua memoria: *Ite, maledicti, in ignem aeternum! Venite, benedicti, percipite Regnum!* Oh! quid potest lamentabilis et terribilis cogitari, quam, *ite?* Quid delectabilius exprimi, quam, *venite?* Duae sunt voces, quarum nihil horribilius una, et nihil iucundius altera poterit audiri (S. BONAV.). — *O Mater sanctae spei, ad te confugio; libera me ab omni malo!*

FERIA SEXTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN MATT. CAP. 9.

4848 **P**OSUIT miracula quibus adhibentur remedia contra pericula peccati; hic ponit illa quibus adhibentur remedia contra pericula mortis. Et dividitur in partes duas: quia primo narrat quomodo vitam restituit; secundo, quomodo opera vitae, ibi, *Et transiente inde Iesu*. Circa primum primo ponitur invitatio ad miraculum peragendum; secundo iudicium, ibi, *Et ecce mulier*, etc.; tertio miraculi praeparatio, ibi, *Et cum ciecta esset turba*. Circa primum quatuor facit. Primo describitur tempus invitationis; secundo persona invitans; tertio invitatio; quarto admissio invitationis. Dicit ergo, *Haec illo loquente*, scilicet in domo Matthaei.

4849 Sed est obiectio: quia Marcus et Lucas alio ordine recitant, scilicet quod iste accessit ad Iesum postquam transfretaverat. August. solvit quod quando ponitur in Evangelistis aliquid ad tempus pertinens, si statim ponitur, repraesentatur tunc ordo historiae; et ideo cum dicitur hic, *Haec eo loquente*, significatur ordo historiae; sed in Marco et Luca refertur ad ordinem memoriae suae. Vel

potest dici quod fuit aliquis locus medius ubi istud accidit. Aliquando enim non dicunt utrum statim, post, vel quando factum quid sit.

Sequitur, *Ecce princeps*. Hic ponitur persona invitans, scilicet princeps synagogae, et dicitur Iairus illuminans vel illumatus. In Gen. xxiii, 6: *Princeps Dei est apud nos*. Sequitur invitatio: et duo facit. Primo exhibitit reverentiam, quia personaliter accessit. Item adoravit. Item potestatem confitetur, quia dicit, *Domine*. Iste princeps significat antiquos patres, quia isti accesserunt per desiderium, et credentes Christum venturum adoraverunt; Psal. cxxxii, 7: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius*. Item confitebantur. *Scilote quoniam Dominus ipse est Deus*, Ps. xcix.

Sequitur periculum: *Filia mea modo defuncta est*. Contrarium habetur in Luca et in Marco: quia ibi (MAR. V, 23) dicitur: *Filia mea in extremis est. Et cum esset in via, occurrerunt ei famuli, etc.*

Solvit Augustinus: quia quando iste Iairus recessit, iam erat in extremis, et credebat quod eam non inveniret vivam; ideo magis petebat ut veniret, et resuscitaret eam, quam ut curaret; unde dicit, *Filia mea modo defuncta est*, etc., quasi dicat: Credo quod iam mortua sit. Alii igitur dixerunt secundum quod fuit; sed Matthaeus ad intentionem recitavit. Ideo Augustinus dat bonum documentum, quod non est necessarium quod eadem verba referantur; sed sufficit quod solum intentio dicatur.

Sed quare dixerunt famuli (ibid. 35): *Noli vexare magistrum?* Videtur hoc fuisse incredulitatis. Dicendum quod hoc verum esset, si hoc dicerent ex intentione domini; sed ipsi nesciebant eius intentionem. Chrysostomus sic exponit: Consuetudo est aliquorum quando volunt movere ad pietatem, quod exage-

rant malum; ideo ut magis moveret eum, dixit, *Defuncta est.*

4853 Ista filia est Synagoga, quae filia est principis, scilicet Moysi, quae mortua est per infidelitatem; Luc. xix, 42: *Nunc autem abscondita est ab oculis tuis, etc.* Sed videtur esse in isto fides infidelitati coniuncta, quia quod credebatur quod resuscitaret, erat fidei; sed quod credebatur quod absens non posset, hoc erat infidelitatis. Unde iste videtur similis Namaan, qui dixit: *Putabam quod egredere-tur ad me, et stans invocaret nomen Domini Dei sui, et tangeret manu sua locum leprae, et curaret me, etc.* IV Reg. v, 11.

4854 *Sed veni, impone manum tuam super eam, et vivet.* Mystice hic significatur appetitus patrum de venturo Christo; unde dicebant: *Veni, impone manum tuam, idest Christum, ut in Ps. cxliii, vers. 7: Emitte manum tuam de alto. Et surgens Iesus secutus est eum. Surgens, scilicet a prandio.* Hic habetur documentum misericordiae Christi, quia ad petitionem illius statim ivit, ut habetur Is. xxx, 19: *Statim ut audierit, respondit tibi Dominus.* Item dat exemplum praelatis de sollicitudine, quod statim solliciti sint ad subveniendum peccatis. Item dat documentum obediendi, quia discipulos secum duxit, ut habetur Hebr. xiii, 17: *Obedite praepositis vestris.* Sed non duxit Matthaeum, quia adhuc infirmus erat. *Et ecce mulier.* Dat exemplum virtutis; et tria facit. Primo describitur eius infirmitas; secundo commendatio mulieris, ibi, *Dicebat enim intra se etc.*; tertio benignitas Christi sanantis, ibi, *At Iesus conversus, etc.* Dicit ergo, *Et ecce mulier.* Ut habetur Lev. xii, mulier quae patiebatur fluxum sanguinis, immunda erat, et non habitabat cum hominibus; ideo non accessit in domo, sed in via. Et haec significat gentilitatem, quae ingressa est in plenitudinem Iu-

daeorum, ut habetur ad Rom. xi, 25: *Caecitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret.* Haec, scilicet Synagoga, habet fluxum sanguinis, scilicet errorem immolati sanguinis. Vel potest retorqueri ad peccata carnalia; unde *caro et sanguis regnum Dei non possidebunt*, I Cor. xv, 50. Haec mulier patiebatur duodecim annis, et filia principis erat duodecim annorum; unde haec incepit pati, quando filia principis nata fuit. *Accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius.* Hic ponitur commendatio ipsius mulieris ex ipsius humilitate, et ex fide quae maxima est ad imperandum. *Accessit, et tetigit fimbriam a retro.* Quare a retro? Quia immunda reputabatur; unde quidquid tangebatur, immundum erat secundum legem, ideo timebat ne repudiaret eam. Item non est ausa tangere nisi fimbriam. Praecipiebatur in lege quod in quatuor angulis vestis portarent fimbrias, et ibi habebant tympana ad memoriam mandatorum Dei, et ut sic ab aliis dignoscerentur; et hanc vestem Christus habebat. Mystice hoc significat gentilitatem, quae accessit per fidem. Sed retro quia non ipso vivente. Item tetigit vestimentum, scilicet humanitatem, et solum fimbriam, quia per Apostolos tantum. *Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius, salva ero.* Hilarius dicit: *“ Multa est virtus Christi, quia non solum in animam sed ex anima in corpus, et ex corpore in vestes redundat. ”* Et sic omnia quae tetigerunt Christi corpus, habere debemus in reverentiam; Ps. cxxxii, 2: *Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius, etc.* Quod descendit in barbam, idest divinitas in carnem: et in oram vestimenti, idest in Apostolos. *Salva ero.* Sic si fecerimus, et ei adhaeserimus, salvi erimus.

(Ioel, ii, 32) *Omnis enim qui invocaverit nomen Domini, salvus erit. At Iesus conversus, et videns eam, dixit: Confide, filia.* Hic ponitur Christi benignitas. Et primo ostenditur factum, quia conversus ad eam. Et quare? Ne diffideret: quia enim furtive accesserat, non credebatur quia converteretur ad eam. Item ut traheretur ad exemplum fides istius. Item ut se Deum ostenderet: unde conversus est conversione misericordiae, et vidit eam oculo pietatis; Zach. i, 3: *Convertimini ad me, et ego convertar ad vos.* Item ostenditur eius benignitas verbo, cum dicit, *Confide:* quia timens accessit, ideo blande eam alloquitur; Is. xxx, 15: *Si revertimini, et quiescatis, salvus eritis.* Item vocat eam filiam, ne diffidat; Ioann. i, 12: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Item dat spem, *Fides tua te salvam fecit.* Unde *nostra salus ex fide est*, ut habetur ad Rom. iii. Et sequitur effectus, *Et salva facta est mulier ex illa hora;* et non ex hora qua Christus dixit, sed ex hora qua tetigit.

Varia de iudicio universalis.

4855 **Q**uam lugubre erit reprobis videre, et perdere Deum, atque ante sui Salvatoris perire conspectum! Ubi tunc erunt deliciae tuae, de quibus sola remanebit recordatio in tui accusationem et obligatio in tormentum? (PETR. BLESS.). — Agite solatia vestra, in deliciis explete voluptates, seminate in corruptione, ut de corruptione colligatis divinam sententiam, quam iustus ille dabit Iudex in magni iudicii die, dicens: Ite, maledicti, in ignem aeternum. — Heu! cor lapideum, si cum talem tibi cogitas ob huius mundi prava solatia imminere sententiam, non formidas (S. EUSEB. CAESAR.).

4856 **Q**uam lugubre erit in extremo iudicii die homini reprobato Deum videre et perdere, et ante pretii sui conspectum perire! (EUSEB. EUSSENI.). — Etenim, * in iudicio extremo ex iudicis passionis et Crucis Christi apparbit gloriosior salus electorum, et iustior damnatio reproborum. (S. THOM. AQ.). — Si ergo vocem Iudicis reformidas, audi vocem Patris et Redemptoris qui te

ad emendationem vitae dulcissimis monitis invitavit. * Utilius et multo salubrius est hodie audire Deum consulentem, consolantem, admonentem, docentem, et ut multum arguentem, increpantem, corripientem, quam in die illi iudicii tam amarum, tam lugubrem, tam tenebrosam voce audire illum iudicantem, indignantem, ulciscentem, saevientem, condemnantem. (S. BERN.). — O Maria, oro pro me, ut a via mandatorum Dei nunquam declinem!

SABBATO

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN MATTH. CAP. 9.

4857 **E**t cum venisset Iesus in domum principis, et vidisset tibicines, etc. Hic ponitur resuscitatio; et quatuor facit. Primo mortis indicia describuntur; secundo datur spes, ibi, *Recedite, etc.*; tertio ponitur resuscitatio; quarto ponitur effectus. Dicit ergo, *Cum venisset... et vidisset, etc.* Et quare venerunt tibicines? Turba venit sicut solet fieri etiam de mortuis modo; sed tibicines, quia fuit consuetudo quod veniebant tibicines, et cantabant lugubria, ut alios excitarent ad fletum, ut habetur Ier. ix, 17: *Contemplamini, et vocate lamentatrices, et veniant.* Hi tibicines sunt falsi doctores: *lingua enim eorum et adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius* (Is. iii, 8). Turba autem populus Iudaicus; Exod. xxxii, 2: *Non sequeris turban ad faciendum malum.* Hanc suscitavit Dominus in domo: tres enim mortuos suscitavit Dominus: puellam in domo, iuvenem in porta, Lazarum in sepulchro. Quidam enim peccato moriuntur; sed non extra feruntur, et hoc est per consensum in peccatum; sed non exeunt ad extra per opera. Quidam autem extra fertur ad actum; et hic significat per eum quem suscitavit in porta. Quidam vero ex consuetudine iacet in sepulchro, qui signi-

ficatur per Lazarum. Haec igitur puella significat peccatorem, qui est in peccato occulto, scilicet in mente. Tibicines sunt qui fovent eum in peccato; Ps. x, vers. 3: *Laudatur peccator in desideris animae suae*. Turba est cogitationes; et hanc sanat Dominus; unde dicit, *Recedite, non est mortua*. Hic dat spem. *Non est mortua*, scilicet sibi; *sed dormit*, quia est ita sibi facile resuscitare, sicut alicui aliquem excitare a somno. Simile habetur Ioann. xi, 11: *Lazarus amicus noster dormit*, etc. *Non est mortua*. Et quare dixit hoc modo? Quia deridebant eum. Sed quare voluit derideri? Hoc fuit ut non possent contra miraculum dicere. Unde primo adversarios faciebat confiteri, ut post contradicere non possent. *Et cum eiecta esset turba, intravit*. Et quare eiecta fuit turba? Quia videre non fuit digna. Turba sunt Iudaei qui non convertuntur. Et moraliter ad hoc quod anima suscitetur, oportet quod turba cogitationum expellatur; et tunc intrat Dominus. *Intravit et tenuit manum eius*, etc. Ps. xi, 16: *Dextera Domini fecit virtutem*. Tenet manum peccatoris, quando adiutorium ei praebet. *Et surrexit puella*, scilicet ad vitam; sic nos per Dei adiutorium a peccato. Sequitur divulgatio in omnem terram.

Varia de iudicio universalis.

4868 **O**anima, sive vigiles, sive dormias, semper in auribus tuis illa horribilis tuba resonet: Surgite, mortui, venite ad iudicium. (S. BONAV.). — Cogita, quanta gloria, quantus honor, quanta corona illa futura sit, cum Iudex dixerit: Isto verbum meum servavit, iste fidem meam praedicavit, iste pauperem meum non despexit, iste avaritiam conculcavit, et iustitiam illi praetulit, iste mundum, quasi non esset, derisit, iste verbum meum honore affectit (S. CHRYSOST.). — O Maria, inter oves locum praesta, et ab haereticis me sequestra, statuens in parte dextra!

DOMINICA XXIV. POST PENT.

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.
Matth. XXIV, 15-35

15. Illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Cum videritis abominationem desolationis, quae dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto: qui legit, intelligat.

16. Tunc qui Iudaea sunt, fugiant ad montes: 17. et qui in tecto, non descendant tollere aliquid de domo sua:

18. et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.

19. Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus.

20. Orate autem ut non fiat fuga vestra in hieme, vel sabbato.

21. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.

22. Et nisi breviant fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro: sed propter electos abbreviantur dies illi.

23. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic: nolite credere.

24. Surgent enim pseudochristi, et pseudoprophetae: et dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.

25. Ecce praedixi vobis.

26. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire: ecce in penetralibus, nolite credere.

27. Sicut enim fulgur exit ab oriente, et patet usque in occidentem: ita erit et adventus Filii hominis.

28. Ubiunque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilae.

29. Statim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellae cadent de caelo, et virtutes coelorum commovebuntur:

30. et tunc parebit signum Filii hominis in caelo: et tunc plangent omnes tribus terrae: et videbitur Filius hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa, et maiestate.

31. Et mittet angelos suos cum tuba, et voce magna: et congregabunt electos eius a quatuor ventis, a summis coelorum usque ad terminos eorum.

32. Ab arbore autem ficis discite parabolam: cum iam ramus eius tener fuerit, et folia nata, scitis quia prope est aestas:

33. ita et vos cum videritis haec omnia, scitote quia prope est in ianus.

34. Amen dico vobis, quia non praeteribit generatio haec, donec omnia haec fiant.

35. Coelum et terra transibunt, verba autem mea non praeteribunt.

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 24.

4869 **C**um ergo videritis abominationem desolationis, quae dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto, qui legit, intelligat. Quando ad intelligentiam provocamur, mysticum monstratur esse quod dictum est. Legi-

mus autem in Daniele hoc modo: *Et in dimidio hebdomadis auferetur sacrificium et libamina, et in templo abominatio desolationum erit usque ad consummationem temporis, et consummatio dabitur super solitudinem*. (DAN. IX, 7). De hoc et Apostolus loquitur, quod homo iniquitatis et adversarius elevandus sit contra omne quod dicitur Deus, et colitur; ita ut audeat stare in templo Dei, et ostendere quod ipse sit Deus (II THESS. II, 3, 4), cuius adventus secundum operationem satanae destruat eos, et ad Dei solitudinem redigat, qui se susceperit (Ibid. 8, 9). Potest autem simpliciter aut de Antichristo accipi, aut de imagine Caesaris, quam Pilatus posuit in templo; aut de Adriani equestri statua, quae in ipso sancto sanctorum loco usque in praesentem diem stetit. Abominatio quoque, secundum veterem Scripturam, idolum nuncupatur; et idcirco additur, *desolationis*; quod in desolato templo atque destructo idolum positum sit.

4860 *Tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad montes; et qui in tecto, non descendant tollere aliquid de domo sua; et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam*. Abominatio desolationis intelligi potest, et omne dogma perversum; quod cum viderimus stare in loco sancto, hoc est, in Ecclesia, et se ostendere Deum, debemus fugere de Iudaea ad montes, hoc est dimissa occidente littera et Iudaica praevitate, appropinquare montibus aeternis, de quibus illuminat mirabiliter Deus (PSAL. LXXV, 5); et esse in tecto et in domate, quo non possint ignita diaboli iacula pervenire; nec descendere et tollere aliquid de domo conversationis pristinae: nec quaerere quae retrorsum sunt; sed magis serere in agro spiritualium Scripturarum, ut fructus capiamus ex eo. Nec tollere alteram tu-

nicam, quam apostoli habere prohibentur. De hoc loco, id est, de abominatione desolationis, quae dicta est a Daniele propheta, stante in loco sancto, multa Porphyrus tertio decimo operis sui volumine contra nos blasphemavit, cui Eusebius Caesariensis episcopus tribus respondit voluminibus, decimo octavo, decimo nono, et vicesimo. Apollinaris quoque scripsit plenissime: superflueque conatus est uno capitulo velle disserere, de quo tantis versuum millibus disputatum est.

4861 *Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus*. Vae illis animabus, quae non in perfectum virum sua genimina perduxerunt, sed initia habent fidei, ut nutritione indigeant magistro. Hoc quoque dici potest, quod in persecutione Antichristi, seu Romanae captivitatis, praegnantem et nutrientem, uteri et filiorum sarcina praegravati, expeditam fugam habere non quiverint.

4862 *Orate autem, ut non fiat fuga vestra hieme, vel sabbato*. Si de captivitate Ierusalem voluerimus accipere, quando a Tito et Vespasiano capta est, orare debent, ne fuga eorum hieme, vel sabbato fiat; quia in altero duritia frigoris prohibet ad solitudines pergere, et in montibus desertisque latitare: in altero, aut transgressio Legis est, si fugere voluerint, aut mors imminens, si remanserint. Si autem de consummatione mundi intelligitur, hoc praecipit, ut non refrigescat fides nostra et in Christum chaoticas, neque ut otiosi in opere Dei torpeamus virtutum sabbato.

4863 *Et nisi breviant fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro; sed propter electos abbreviantur dies illi*. Abbreviatis dies, non secundum deliramenta quorundam (qui putant temporum momenta mutari; nec recordantur illius scripti: *Ordinatione tua permanet dies*) (PSAL. CXVII, 91), sed iuxta